

Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών: Οδηγός Ορθής Πρακτικής

Δ. ΚΑΡΑΒΕΛΛΑΣ, Γ. ΚΑΤΣΑΔΩΡΑΚΗΣ,
Π. ΜΑΡΑΓΚΟΥ, Θ. ΝΑΝΤΣΟΥ & Ε. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Περιεχόμενα

Πλαίσια	8
Πρόλογος	11
Εισαγωγή	13
Οδηγός Χρήσης Εγχειριδίου: Τα συνηθέστερα ερωτήματα και οι απαντήσεις τους	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1. Σύντομο ιστορικό των προστατευόμενων περιοχών παγκοσμίως	18
1.1.1. Προστατευόμενες περιοχές – Βασικές έννοιες και στόχοι	19
1.2. Θεσμικό πλαίσιο για τις προστατευόμενες περιοχές	21
1.2.1. Εθνική νομοθεσία	21
Α. Νόμος 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος»	22
Β. Νόμος 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αιεφόρος ανάπτυξη...»	23
1.2.2. Κοινοτική νομοθεσία	25
Α. Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «Για την προστασία των άγριων πουλιών»	25
Β. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων...»	26
1.2.3. Διεθνής νομοθεσία	27
Α. Συνθήκη Ραμσάρ	27
1.3. Μελέτη περίπτωσης: Ζάκυνθος – Πώς μια προστατευόμενη περιοχή συνέβαλε στη σωτηρία ενός απειλούμενου είδους	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΟΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ:

Η ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΦΡΑΓΜΕΝΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΣΤΗΝ

ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΗΣ

2.1. Τι είναι μια προστατευόμενη περιοχή;	36
2.2. Η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών	39
2.3. Μαζί με την ανθρώπινη παρουσία ή ενάντια σε αυτή;	43
2.4. Τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη των προστατευόμενων περιοχών	47
2.4.1. Οικονομικά οφέλη	47
2.4.2. Κοινωνικά οφέλη	54
2.5. Ανθρώπινες δραστηριότητες και προστατευόμενες περιοχές	56
2.6. Χρήσεις γης και Οδηγία των οικοτόπων	62

2.7. Ανθρώπινες δραστηριότητες και διατήρηση της βιοποικιλότητας	65
Βιβλιογραφία	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ (ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ)

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΜΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	71
3.1. Τί σημαίνει επιστημονική παρακολούθηση;	72
3.2. Τί είναι το Σύστημα Επιστημονικής Παρακολούθησης (ΣΕΠ) μιας προστατευόμενης περιοχής;	74
3.3. Γιατί χρειάζεται το ΣΕΠ στη διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής;	79
3.4. Για πόσα χρόνια πρέπει να λειτουργεί ένα ΣΕΠ;	81
3.5. Ποιά είναι τα βασικά στάδια του σχεδιασμού ενός ΣΕΠ;	83
3.5.1. Πλαίσιο Περιορισμών	83
3.5.2. 1ο στάδιο: Ακριβής προσδιορισμός πολιτικών στοιχείων	86
3.5.3. 2ο στάδιο: Δημοσίευση πλέγματος βασικών οικολογικών σχέσεων και διατύπωση βασικών ερωτημάτων	91
3.5.4. 3ο στάδιο: Επιλογή των μεθόδων και των προς παρακολούθηση παραμέτρων και δεικτών	94
3.5.5. 4ο στάδιο: Δοκιμαστική εφαρμογή και δημοσίευση τελικής εκδοχής	96
3.6. Τί πρέπει να κάνουμε, αφού είναι σχεδόν σίγουρο ότι το ΣΕΠ δεν είναι εφικτό να δίνει όλες τις απαντήσεις που θέλουμε;	99
3.7. Για κάθε προστατευόμενη περιοχή πρέπει να σχεδιάσουμε από την αρχή ξεχωριστό ΣΕΠ ή θα μπορούσε να υπάρξει ένα γενικό μοντέλο, κατάλληλο να προσαρμόζεται σε κάθε περιοχή;	100
3.8. Πόσο κοστίζει ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενός ΣΕΠ;	101
3.9. Πώς καταλαβαίνουμε ότι ένα ΣΕΠ λειτουργεί αποτελεσματικά;	102
Βιβλιογραφία	103

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	105
4.1. Η συμμετοχή του κοινού και των τοπικών κοινωνιών στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών	106
4.1.1. Συμμετοχή του κοινού στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών: εμπόδιο ή ευκαιρία για τις διαχειριστικές αλλαγές του τόπου;	106
4.1.2. Η στάση των τοπικών κοινωνιών αλένταντι στο καθεστώς των προστατευόμενων περιοχών	108

4.2. Τα αναμενόμενα οφέλη από τις συμμετοχικές διαδικασίες στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών	113
4.3. Οι συμμετοχικές διαδικασίες στην Ελλάδα	117
4.4. Διασαφήνιση των όρων «συμμετοχικές διαδικασίες», «κοινό» και «τοπική κοινωνία». Οργάνωση αποτελεσματικών συναντήσεων	121
4.5. Οι δυσκολίες στην εφαρμογή των συμμετοχικών διαδικασιών	129
4.6. Τα βασικά στάδια σχεδιασμού των συμμετοχικών διαδικασιών στην ίδρυση ενός εθνικού πάρκου βάσει της οδηγίας 92/43	133
4.6.1. Στάδιο 1: Ενημέρωση για την ένταξη στο δίκτυο Natura, την ανακήρυξη Εθνικού Πάρκου, τις προβλέψεις ενός Προεδρικού Διατάγματος, μιας ΕΠΜ ή μιας ΚΥΑ	135
4.6.2. Στάδιο 2: Σύνταξη Διαχειριστικού Σχεδίου	136
4.6.3. Στάδιο 3: Εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης με τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας	137
Επίλογος	144
Βιβλιογραφία	145
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	147
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Φάσμα συμμετοχικών διαδικασιών	148
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Εργαλεία συμμετοχικών διαδικασιών	149
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Επίλυση διαφωνιών	153
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: Μαρτυρίες και απόψεις από τα στελέχη των προγραμματιών πεδίου του WWF Ελλάς	160